

Skötsel­anvisningar för markstens­beläggningar 2010

Marksten och plattor i betong är starka och tåliga produkter framställda av naturliga material. Beläggningen som sådan kräver därför inget underhåll. Betongens yta påverkas över tid av slitage, väderlek, smuts, luftföroreningar och gummiavtryck. Övriga förändringar hänger oftast samman med om lägningsarbetet är fackmannamässigt utfört med tanke på bärlager, fogar och kantsäkring.

Kalkutfällningar

Betong är en naturprodukt och kalk är en beståndsdel i betongen. Kalkutfällningar kan förekomma och de utgör ett estetiskt problem. Kalkutfällningar är inte reklamationsgrundande. De försämrar inte produktens hållbarhet, utan är en naturlig del av betongens härdningsprocess. I regel slits utfällningen bort efter kortare eller längre tid beroende på angreppets styrka och på det slitage ytan utsätts för.

Kalkutfällning uppkommer när oreagerad kalciumhydroxid från betongen ansamlas vid produktens yta. Kalciumhydroxiden omvandlas vid kontakt med vatten och koldioxid till kalciumkarbonat. Processen kallas även urlakning. Kalkutfällningarna syns som ljusa fält eller oregelbundna ringar på betongproduktens yta. Kan förekomma såväl på markstenar/plattor som på murblock. Kalkutfällningar är inte vanligare i färgad betong än i grå betong. Däremot syns de tydligare ju mörkare betongprodukten är.

Borstning med fint stenmjöl kan slita bort lättare angrepp. Svåra kalkutfällningar tvättas bort mekaniskt med 10-20% syra, t ex citron- eller saltsyra. Akta bar hud och ögon. Var försiktig så det inte spiller på intilliggande växtlighet. Skölj noga med vatten efter syratvättningen.

Impregnerade betongprodukter är förseglade i ytan och därmed skyddade mot kalkutfällningar.

Underhåll

Fogsanden i en nylagd markstensbeläggning bör hållas under uppsikt, speciellt under det första året. Försvinner fogsanden mister de enskilda stenarna sin samverkan och deformationer kan uppkomma. Sugande sopmaskiner tar lätt upp den nylagda sanden. Ny fogsand måste därför tillföras kontinuerligt. Ojämheter i ytan bör rättas till så fort som möjligt.

Plattor och marksten av betong är känsliga för salthaltigt vatten och ren vägsalt, varför halkbekämpning genom saltning bör undvikas på markbetongytor, speciellt under det första året.

Vid högtrycksspolning skall lågt vattentryck, stort avstånd mellan munstycke och sten samt liten spolningsvinkel väljas (max 30°). Om betongens yttersta skikt nöts bort kommer beläggningen framöver att bli ännu mer mottaglig för orenheter. Därför är rengöring med borste och vatten att föredra framför den hårda nötning som upprepad högtryckstvätt innebär.

Problem med ogräs uppkommer vanligen endast på ytor med litet slitage. Ogräset kan förebyggas redan i anläggningsskedet bl a genom att blanda in cement eller kalk i sättsanden. Därmed skapas en ogynnsam miljö för ogräset. Genom att alltid ha fyllda fogar begränsas ogräsproblemet. Genom att använda en finkorning, tät fogsand typ MakFog® bibehålls en stabil och stängd fog som motverkar ogräsetablering.

Rengöring av fläckar

- **Mossa, svamp och alger** förekommer framför allt på vinterhalvåret och på skuggsidan samt under växtlighet. De gynnas av en kväverik miljö och högt pH. Tidig påväxt avlägsnas genom försiktig högtrycksspolning eller genom sopning med grovt grus. Mossa i fogarna kan skrapas bort. Försiktig spridning av zinksalt är en typ av kemisk bekämpning med långtidseffekt.
- **Tuggummifläckar** skrapas av och tvättas sedan med hett vatten och högtryckstvätt. Påfyllning av fogsand krävs efteråt. Även kemiskt ren bensin kan användas för rengöring.
- **Oljefläckar** Färsk olja tas torkas snabbt upp med papper, trasa eller Absol. För äldre fläckar används oljeupplösande medel och varmt vatten. Även diskmedel kan användas för upplösning av oljan och smutsen.
- **Rostfläckar** kan avlägsnas med högtryckstvätt.
- **Målarfärg** Oljebaserad färsk färg suggs upp med papper och täcks med sågspån eller Absol över en natt. För torkad färg används skurpulver. Vattenbaserad färg suggs upp med papper och tvättas därefter bort.

Om fläcken är liten eller begränsad är det ofta lättast att byta ut nedsmutsad platta eller sten.

Impregnering efter utläggning

Speciellt känsliga ytor, t ex blåstrade ljusa plattor kan ta åt sig av smuts från luft och regn. För att skydda mot detta kan plattorna efter utläggning behandlas med impregneringsmedel, typ Tematight WRT eller likvärdigt. Åtgång ca 1 liter per 10 m². Impregneringen penslas eller rollas ut över plattorna.

Tel 046-23 33 00